

Κρητική 'Ανέμη

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΜΜ. ΠΕΤΡΑΚΗΣ, Εισοδίων 46 Χανιά

'Επιστολές—Συνεργασίες Εισοδίων 46

ΧΡΟΝΟΣ—ΤΟΜΟΣ Α'

ΤΕΥΧΟΣ 3

1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1952

ΤΡΙΜΗΝΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 10.000

ΓΥΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΕΜΗ ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

—Στό δεύτερο φύλλο τής «'Ανέμης» διάβασαν οι αναγνώστες της τόν αποχαιρετισμό του κ. Δήμα, που έφυγε από τα Χανιά για τή Μυτιλήνη, όπου μετατέθηκε. 'Η «Κρητική 'Ανέμη» χάνει με τήν αποχώρησή του τόν άνθρωπο στόν όποιο χρωστά τήν ύπαρξή της. Θα προσπαθήσωμε να διατηρήσωμε με τίς μικρές μας δυνάμεις τό περιοδικό τούτο και να εκπληρώσωμε τούς σκοπούς που διακήρυξε τό πρώτο τεύχος. 'Όλοι οι άνθρωποι που κάπως αγαπούν τα γράμματα και τίς τέχνες κι' όλοι οι φίλοι του Δήμα θα τόν θυμούμαστε πάντα με νοσταλγία. 'Όμως κι' από τή Μυτιλήνη ελπίζωμε πως δέν θα πάψη να μάς στέλνη τή συνεργασία του και να διατηρήση έτσι τήν πνευματική επαφή με τή πόλι μας, που αγάπησε τόσο.

—Τό ανέκδοτο ποίημα του Λαπαθιώτη που δημοσιεύθηκε στό πρώτο τεύχος τής «'Ανέμης», μάς δόθηκε από τόν κ. Κυρ. Μησοτάκη.

—Στό τεύχος αυτό δημοσιεύομε

ένα παλιό ξεχασμένο διήγημά του ποιητή Κωνστ. Μάνου, γεμάτο λυρισμό και συγκίνηση. Τό διήγημά αυτό δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στό πρώτο τεύχος του έτους 1893 τής «'Εστίας». Δημοσιεύομε ακόμα και ένα απόσπασμα από τή μετάφρασή του τής 'Αντιγόνης.

'Υστερ' από τόσα χρόνια ή μετάφραση αυτή εξακολουθεί να είναι ή καλύτερη απ' όσες γίνηκαν ως τώρα στη δημοτική μας γλώσσα.

—Στίς 19 'Ιουνίου 1952 συμπληρώθηκε χρόνος από τήν ήμέρα του θανάτου του ποιητή 'Αγγελου Σικελιανού. Με τό θανάτό του ή χώρα μας έχασε τόν τελευταίο μεγάλο της ποιητή και για πολλά χρόνια ίσως τήν ελπίδα να πάρη τό βραβείο Νόμπελ. Τόν Σικελιανό είχαν πολεμήσει όλοι εκείνοι που τρόμαζαν τό έργο του, οι άσήμαντοι και άνάξιοι. Δέν τόν δέχτηκαν στην 'Ακαδημία, και πολέμησαν τήν υποψηφιότητά του για τό Νόμπελ. Γίνηκε δηλ. και τώρα ότι

και στη περίπτωση Παλαμά παλαιότερα. Τό έργο όμως του Σικελιανού δέν έχει ανάγκη ούτε από τήν καθιέρωση τής 'Ακαδημίας, ούτε από τό βραβείο Νόμπελ.

—Για τή καλύτερη όργάνωση τής «'Ανέμης», αποφασίσαμε να συστήσωμε επιτροπή από πνευματικούς ανθρώπους τής πόλης μας που ν' αναλάβη τήν επιμέλεια τής ύλης και τή κάλλιτεχνική εμφάνιση του περιοδικού. Με τόν τρόπον αυτό θα μπορέση τό περιοδικό να πραγματοποιήση τό σκοπό του καλύτερα. 'Ελπίζωμε πως θα μπορέσωμε στό έρχόμενο τεύχος ν' αναγγείλωμε τα όνόματα των μελών τής 'Επιτροπής.

—Στους αναγνώστες και φίλους τής «'Ανέμης» κάνομε και πάλι έκκληση να μάς βοηθήσουν στη συγκέντρωση λαογραφικού και 'Ιστορικού υλικού τής Κρήτης.

'Όποιος έχει ανέκδοτες ιστορικές και λαογραφικές σελίδες ως μάς τίς στείλη.

ΔΡΑΧΜΑΙ 1500

ΕΒΒΛΙΝΑ ΤΣΟΥΡΔΟΥ

1916 — 1941

Είκοσι πέντε μόνο χρόνων, νεανική ζωή, σβή-
νοντας έτσι πρόωρα και θλιβερά, μάς θυμίζει πάντα
τους στίχους του Βαλαωρίτη:

«Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἔξεφύτρωσε ἓνα ρόδο,
τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα, ἔμαράθηκε τὸ ρόδο...»

Χανιώτισσα ποιήτρια, κόρη γνωστότατης και
ιστορικής οικογένειας, τῆς οικογένειας τοῦ καπετάν
Μιχάλη Τσοῦρδου, ἀνώτερου ἀξιωματικοῦ τῆς Χω-
ροφυλακῆς, γεννήθηκε στὰ Χανιά στις 9 τοῦ Μάη
1916 καὶ πέθανε στις 14 Αὐγούστου 1941 στὸν Πει-
ραιᾶ.

Τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο στὰ Χανιά καὶ γιὰ κά-
ποια πάθηση τοῦ ποδιοῦ της ἔφυγε ἀπ' ἐδῶ
γιὰ Θεραπεία, μὰ πέθανε σὲ μιὰ Κλινικὴ τὸν
Πειραιᾶ. Πάνω στὸ γλυκοχάραγμα τῆς νιότης
της καὶ πάνω στὸ ἀνθισμα τῆς ποιητικῆς της διαθέ-
σεως, ἡ βίασκανη μοῖρα τῆς στέρησε τὴ ζωὴ.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα ποὺ ἄφησε
σὲ στίχους καὶ σὲ πεζοῦ, ἡ νεαρὴ ποιήτρια ἐκαλλιέ-
γησε μὲ ὑποδειγματικὴ εὐσυνειδησία, σχεδὸν μὲ πλη-
ρότητα τὸ τάλαντό της, ὅπως μπορεῖ νὰ κρίνει καθέ-
νας, ἀπ' ὅτι θὰ τοῦ παραθέσωμε καὶ μεῖς. Δὲν
ἔχουν δημοσιευθεῖ παρὰ ἐλάχιστα τραγουδάκια της
κι' ἓνα διήγημά της ἢ «Μάννα» σὴν ἔφημερίδα
«Ἐσπερινὸς Ταχυδρόμος» τῶν Χανιωῶν.

Κυκλοφοροῦσαν χειρόγραφα, σὲ στενὸ κύκλο
γνωστῶν της μερικὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια της κ' ἦταν
γνωστὰ καὶ ἀγαπητὰ. Μὲ λεπτὸ λυρικό αἶσθημα καὶ
μὲ ἀφογή τεχνική, τὴν τεχνικὴ τῆς παραδόσης, δού-
λευε τὸν ποιητικὸ τῆς λόγο μὲ σονέττα καὶ ἄλλες
στροφές ποὺ ἀξίζουν κάθε προσοχῆς. Μεταχειρίζεται
γλώσσα μελωδικὴ καὶ καθάρια δημοτικὴ, ὁ-
λότελα στρωτή, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθεῖ ὑπόδειγμα γιὰ
τὸν κάθε ἀξιο τεχνίτη.

Ἐμείνε βέβαια τὸ ἔργο της ἀσυμπλήρωτο, μὰ
θεωροῦμε χρέος μας νὰ τὸ ἐκτιμήσωμε γιὰτὶ περιέ-
χει στοιχεῖα ἀξιόλογα παρ' ὅλο ὅτι εἶναι πρωτόλειο.
Καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ περιμένωμε, ἂν δὲν πέθαινε
ἔτσι πρόωρα ἢ ἀτυχή κοπέλλα, ὅτι θὰ ἐξελίσσονταν
σὲ μιὰ πολὺ ξεχωριστὴ ποιητικὴ μορφή τῆς Κρήτης.
Δημοσιεύωμε λίγους στίχους της καὶ ἄλλη φορὰ θὰ
δημοσιεύωμε καὶ πεζοῦ.

Σ' ΟΠΟΙΟΝ ΠΟΝΕΙ (ἀνέκδοτο)

Καρδιά ποὺ κλαῖς παντοτινά, σὰν ἀδελφὴ πῶς σ'
ἀγαπῶ!

Πόσο ποθῶ λίγης χαρῆς βάλσαμο νὰ σταλάξω
στὰ πονεμένα φύλλα σου καὶ λόγια τέτοια νὰ σοῦ εἰπῶ
ποὺ τῶν παλμῶν σου τὸ ρυθμό, σὲ μιὰ στιγμὴ ν'
ἀλλάξω.

Καρδιά ποὺ κλαῖς γιὰτὶ ἔχσες γιὰ πάντα ὅτι εἶχες

λατρευτὸ
κι' ἀναστενάζεις θλιβερὰ καὶ λυώνεις μὲς στὸν πόνο,
ποὺ ἀνάληγτο σὲ χτύπησε, τῆς μαύρης μοῖρας τὸ
γραφτό,
ἄχ! ἄς μπορούσα νὰ βηνα κι' ἓνα σου δάκρυ μόνο!

Ἄχ! ἄς μπορούσα νὰ κانا μὲ τὴ δική μου τὴ φτωχή,
τὴν πικραμένη κι' ἄμοιρη καρδιά, κ' ἐσὺ νὰ μοιάζεις.
Νὰ τραγουδᾷς ὅταν πονεῖς καὶ γέλοιο πάντα ν' ἀντηχεῖ
ἀπ' τὰ θλιμένα φύλλα σου, ὅταν κρυφὰ στενάζεις.

ΟΝΕΙΡΟ

Ἄνεκδοτο Σονέττο

Πὼς ἦρθε, εἶδα τὴν ἄστατη χαρὰ
ποὺ χρόνια τώρα μ' εἶχε λημονήσει
καὶ δίπλωσε τὰ κάτασπρα φτερά
παντοτινὰ μαζύ μου νὰ καθίσει.

Κι' ὅπως ὁ ἥλιος πάνω στὰ νερὰ
πάει, ἀκριβὸ χρυσάφι νὰ σκορπίσει,
μοῦ ξέχυσε στὰ στήθια μου ἡ χαρὰ,
τὸ μαγικὸ καὶ πλάνο της μεθύσι.

Καὶ μὲ λαχτὰρα κρύφια, μουσικὴ,
στὴν αὐλὴ μέσα μ' ἄρπαξ' ἀγκαλιά της
κι' ὡς ἔπεφτεν ἡ νύχτα στοργικὴ,

μὲ τὰ γλυκὰ μὲ μέθυσε φιλιὰ της...
Μὰ ὡς ξύπνησα, τὴν εἶδα τὴν ἀλήθεια
καὶ πάλι ὁ πόνος μουσίκισε τὰ στήθια!

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΑΓΓ. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟ

(Σταλμένο στὸν ποιητὴ, ὅταν ἦταν ἀρρώστη τὸ 1939)

Ἄχ, Ποιητὴ μου τὰ σονέττα σου
τ' ἀρμονικὰ γλυκὰ σονέττα
σ' ἐμὲ τὴν ἀρρώστη, γιὰ βάλσαμο
καὶ γιὰ βοτάνι, χάριζέ τα

Γλυκὲ Ποιητὴ μου, ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ
τὰ διάβασα, μὲς στὴν καρδιά μου,
μοῦ στάλαξαν καὶ μὲς στὸ νοῦ
τὴν πιὸ τρανὴ παρηγοριά μου.

Τάχω κοντά, στὸ προσκεφάλι μου
—σιωπηλὸ καὶ λάλο ἀηδόνι
νὰ κεληδεῖ μου, νὰ γιατρεύωνται
κι' οἱ πιὸ ἀνυπόφερτοί μου πόνοι.

Ἀθῆνα 1939

ΠΑΛΙΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Ψηλή ήταν ἡ κληματαριά
καὶ μεῖς οἱ δυὸ κυττάξαμε ἀπὸ κάτω
κάποιο σταφύλι νάβρωμε καὶ νά!
κρυμμένο τὸ εἶδες κι' εἶπες νάτο!

—ο—

Στὰ χέρια μου σ' ἀνέβασα ὡς ἐκεῖ
κι' ἔκοψες τὸ γλυκόχυμο σταφύλι,
κρατώντας τὸ στὸ χέρι: νὰ κι' ἐσύ,
μούπες, μὰ ἐγὼ σὲ φίλησα στὸ χεῖλι

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ

Νὰ κι' ὁ σταυρὸς ποὺ κάρφωσα μὲ τὰ δικά
μου χέρια
κι' ὀλόβαθα τὸν ἔχωσα εἰς τὴν καρδιά τῆς γῆς,
Κι' ἀπάνω του σταυρώνομαι θωρώντας πρὸς τ'
ἀστέρια
μὲ συνοδεία τοὺς πένθιμους ἀχουὺς μιᾶς μου-
σικῆς.
Μονάχος του γεννήθηκε. Στῶν πόθων τὴν ἀν-
τάρα
στῆς πίστεως τὸ ξεφάντωμα—μαζί κι' οἱ στο-
χασμοί.
Μὲ τῆς ἐλπίδας τὸ χορὸ—τοῦ πάθους τὴν κα-
τάρα
καὶ μὲ ἀγκαλιά τὸν φίλησε, τῆς νεότητος ἡ
δρμή.

ΓΙΩΡΓΗΣ Π. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΙΣ

Διδάσκαλος

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

—1—

Σάμπως λουλούδια ἀπὸ χρυσάνθεμα
κάτω εἶναι σκόρπια τὰ ὄνειρα μου..
Καὶ κλαίω μονάχος γιὰ τ' ἀνάθεμα,
ποὺ ἡ Μοῖρα τῶρριξε μπροστά μου..

—2—

Ὅλα σου ὠραία... τὰ μαλλάκια σου
καὶ τὸ γλυκόγελο σου ἔκείνο..
Μὰ τὰ ποὺ γεύτηκα φιλάκια σου
πικρὸ φαράκι καὶ τὸ πίνω..

—3—

Κι' ὅμως πουλάκι κουτοπόνηρο
μὴν πῆς πὼς μοῦχεις πιά ξεφύγει.
Μ' ἀγάπη σὲ φιλῶ καὶ σ' ὄνειρο.
Κι' αὐτὴ ἡ χαρὰ δὲν εἶναι λίγη!...

1937

ΣΩΤΟΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ

Φουσκώνουνε τὰ στήθια μου χαρούμενα τραγούδια.
στὴ θάλασσα τοῦ νοῦ κυλάει βουερή, γιγάντια ἡ

[Σκέψη.

Βγαίνει ἀπ' τὰ βάθη μου ἓνα φῶς ποὺ χρόνια εἶχε
στερέψει
καὶ σπέρνει γύρω ξωτικά, πανάκριβα λουλούδια.

Στρέφω τὰ χέρια ἱκετικά στὸ πλήθος τ' ἀγγελουδία
ποὺ φτερουγίζουν στὸ ἑναῖτρο χάος' μοῦχει ὁ πόνος
θρέψει
τὴν Πίστη' τὴν Προσπάθεια μου, ποὺ πρὶν εἶχε πλα-
νέψει
ἄσφαλτα ὁδήγησε μὲ τῆς Ἀλήθειας τὰ φτερούδια.

Σπάζει τὸ Πνεῦμα, σέρνεται στὴ ρίζα τοῦ Παντός'
ἔσχύνεται σὲ φωτερὰ διαμάντινα ποτάμια'
κάθε ἄσκημο παίρνει ὁμορφιά καὶ φῶς, ποὺ κρύ-
βω ἐντός.

Τὰ σπλάχνα μου ἀναλύθηκαν στὴ ζεῖδωση φωτιά'
στ' ἄστρα ἔκρεμάστη τὸ εἶναι μου—μ' ὀλόφωτα πλο-
κάμια.

Κι' ἡ Καλωσύνη γιόμισε τὴ στεῖρα πρὶν καρδιά.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΖΑΔΕΣ

ΝΑ ΒΡῶ ΤΟ ΔΡΟΜΟ

Τὰ πουλιὰ τραγουδοῦσαν κοντὰ στὸν ἥλιο.
Ἡ θάλασσα ἀνοίγε σὰν σὲ ἀνοιξη.
Κι' ἐγὼ ἔψαχνα στὰ χνάρια τοῦ δρόμου
νὰ βρῶ τὰ δικά σου...

Φώναζα ὑστερα στὸν ἥλιο
νὰ μοῦ πῆ ἂν σ' εἶδε.

Φώναζα στὸ δρόμο
νὰ μοῦ πῆ ἂν σ' εἶδε.

Κι' ὅλοι μοῦπαν μὲ τὴν ἴδια φωνή.
—Ἐφυγε, ἔφυγε! καὶ πάει στὴ Δύση.

Ἐνας ἄνεμος φύσηξε
καὶ τὰ χνάδια Σου φύγανε μὲ τὸν ἄνεμο.
Δὲ ἔμεινε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ χῶμα,
μαῦρο χῶμα.

Τὰ πουλιὰ τραγουδοῦσαν καὶ πάλι
πιο σιμὰ στὸν ἥλιο.

11.6.52

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Ε. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΤΑ ΛΑΛΙΑ ΜΑΤΙΑ

(Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο)

Οἱ πελάτες ἔφευγαν. Στὸ ταμειὸ καθόταν πάντα ἡ Βάνια. Φόρουσε τώρα ἕνα ἀνοιχτόχρωμο φόρεμα. Ὁ Πέτρος ἔβλεπε τὸ πρόσωπό της. Ἦτανε σκυμένο σὲ χαρτιά, τὸ σούρουπο τοῦ ἔδινε σκιές. Ἐμεινε νὰ κυτᾷ ἔτσι ἕνα δευτερόλεπτο, ἦτανε θυβιομένος στὴ μνήμη, καὶ τότε ἤρθε καὶ κάθησε στὸ ταμειὸ ἢ παλιὰ νοσταλγικὴ μελαγχολικὴ γυναίκα. Ὅμως οἱ πελάτες ἔφευγαν. Κι' ὁ Ἀλέκος γυρνᾷ στὸν Πέτρο.

—Τι θέλετε, κύριε;

Ἡ σκυμένη Βάνια φόρεσε πάλι τὸ ἀνοιχτόχρωμο Φόρεμα. Κι' ὁ Πέτρος δὲ μίλησε, μόνο χαμογέλασε καὶ προχώρησε.

—Δὲ μὲ θυμᾶστε;

Ἰγχαίνει κοντά. Ὁ ἄλλος τὸν κύτταξε σοβαρὰ λίγη ὥρα. Ὑστερα τοῦ δίνει ὀρμητικὰ τὸ χέρι, καὶ ξεσπᾷ σὲ ξεφωνητά.

—Βρὲ, ὁ Πέτρος. Καὶ πῶς βρέθηκες ἐδῶ; Βάνια, ὁ Πέτρος.

Ἡ Βάνια σήκωσε τὰ βλέφαρα, κύτταξε τὸν Πέτρο.

Ἐνα χαμόγελο ρυτιδώθηκε στὸ στόμα, ὅμως δὲ θυμήθηκε.

—Ὁ Πέτρος, ὁ διηγηματογράφος ἀπ' τὴ Σαλονίκη, πού μᾶς ἤρθε τότε... συνέχισε ὁ Ἀλέκος.

Ὁ ἄλλος προχώρησε. Ἡ γυναίκα τότε θυμήθηκε. Βγήκε πάλι ἀπ' τὸ ταμειὸ, τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι. Ἦτανε πάλι μπρός του μιὰ κομψὴ ψηλὴ γυναίκα. Τὸν καλωσῶρισε μὲ τὰ λαδιὰ βλέμματα. Ἦταν κουρασμένα τώρα τὰ λαδιὰ μάτια, φαινόταν καθαρὰ, ὁ Πέτρος δὲ σκέφτηκε «ἴσως». Τὸν καλωσῶρισε, ὕστερα πάλι πήγε στὸ ταμειὸ της κι' ἔσκυψε πάλι στὰ χαρτιά.

Ὁ Πέτρος διηγήθηκε τὴν ἱστορία του. τὴ μικρὴ του ἱστορία. Καὶ τὴ χαρὰ πού τοὺς βρήκε. Κι' ἔταν πιά δὲν εἶχαν νὰ ποῦν τίποτ' ἄλλο, ὁ Πέτρος ἔπρεπε νὰ φύγει.

Ἦταν κι' ὅλα στοὺς δρόμους τὸ σκοτεινὸ ἄγριο θράδυ τῆς κατοχῆς.

—Νὰ ἔρχεσαι, τοῦ εἶπε ὁ Ἀλέκος στὴν πόρτα. Νάρχεσαι κάθε μέ-

ρα νὰ μᾶς κάνεις παρέα.

—Θάρχομαι, ἀπάντησε. Αὐτὸ ἤθελα κι' ἐγώ. Νάχω μιὰ παρέα.

Καὶ βγήκε ἀλαφρὸς στὴ βαρεῖα σκοτεινὴ ἀτιμόσφαιρα τῆς ξένης πόλης.

Ἔτσι ἡ τύχη ἔσιμξε τρεῖς ἀνθρώπους, ἐκείνες τὶς ἄχρωμες, βασιτισμένες μέρες τῆς κατοχῆς. Ἐίχανε γνωριστεῖ σὲ καιροὺς μ' ἐλπίδες, τώρα ξανασιμῶνε στὶς μέρες πού δὲν περιμένασαν τίποτα.

* * * *

Ὁ Πέτρος πήγαινε ταχτικὰ στὸ βιβλιοπωλεῖο, σχεδὸν κάθε ἀπόγευμα. Κουβαλοῦσε τὴ λύπη ὡς ἀπ' ἔξω στὴν πόρτα. Ἦταν ἡ σκέψη γιὰ τὸ σπίτι τῆς Θεσσαλονίκης. Τι νάχουν γίνει, ἀραγε;

Νὰ ζοῦν; Τὰ ταχυδρομεῖα δὲν ἔφεραν γράμματα. Ἦταν κι' ἡ σκέψη γιὰ τὶς μέρες τὶς αὐριανές. Δὲν τὶς μάντευε, τίς μέρες του. Μόνο μιὰ βαρεὶα ἐρώτηση κυριαρχοῦσε: Πῶς θὰ ζήσει; Κι' ὅλα τοῦτα ζύμωναν μιὰ συγκρατημένη λύπη, ὀλοένα μιὰ συγκρατημένη λύπη. Ὅμως ἐκεῖ, ἀπ' ἔξω, στὴν πόρτα τοῦ βιβλιοπωλείου σταματοῦσε ἡ λύπη. Μέσα ἦταν πιὸ ἤρεμος. Ξεχνιόταν ὅλα γιὰ λίγες ὥρες, κοντὰ στοὺς δυὸ παληοὺς γνωστούς.

Καὶ δὲν ἦτανε μόνο ἡρεμα, ἐκεῖ μέσα στὸ μικρὸ βιβλιοπωλεῖο. Οἱ κουβέντες τους κυλοῦσαν ὡς τὶς γωνιές καὶ τὶς γιόμιζαν. Μιλοῦσαν γιὰ τὶς χρυσές μέρες πού πέρασαν. Γιὰ τὰ βιβλία καὶ γιὰ τὴν τέχνη, γιὰ τὴν παληὰ ζωὴ καὶ γιὰ τὰ διηγημάτα του. Μόνο γιὰ τὸ κουρασμένο βλέμμα τῆς Βάνιας δὲ μιλοῦσαν. Ἦταν ἀλήθεια καὶ τοῦτο, μέσα στὸ μικρὸ βιβλιοπωλεῖο. Ἡ Βάνια τὸν κύτταξε μὲ τὰ λαδιὰ μάτια καὶ τοῦ χαμογελοῦσε, ὅταν αὐτὸς ἔμπαινε, τότε μόνο. Ὑστερα γινόταν ἀδιάρρηκτο, ἔσκυβε, σ' ἕνα βιβλίο. Ὅμως ὁ Πέτρος τὴ ζεσταίνει στὴν καρδιά του τὸ βλέμμα καὶ τὸ χ'μόγελο τῆς γυναίκας. Κι' ἔταν μιλοῦσε γιὰ ὅ,τι ἄλλα, μιλοῦσε γι' αὐτό. Ἄφωνα, μυστικά. Κι' αἰσθανόταν πάντα τὴν παρουσία της, καὶ τότε-

ρε καλὰ πῶς παρακολουθοῦσε τι ἔλεγαν, πῶς κάπου—κάπου ἴσως νὰ τὸν κύταξε κρυφά. Στιγμὲς—στιγμὲς τόννοιωθε αὐτό. Τότε προσπαθοῦσε νὰ ναι προσεχτικὸς στὶς κουβέντες του.

Καὶ οἱ μέρες περνοῦσαν. Οἱ μέρες τῆς κατοχῆς περνοῦσαν κι' ἔφερναν τὸ χειμῶνα καὶ τὴν πείνα.

* * * *

Ὁ Πέτρος εἶχε ξεδέψει ὅλα τὰ λεφτά του, πούλησε τὰ στρατιωτικὰ ρούχα, πούλησε ἀκόμα, ὅτι εἶχε δυὸ δαχτυλίδια, ἕνα ρολόγι. Πότε καὶ πότε βοήθοῦσε ἕνα γεροντάκο καὶ πουλοῦσαν τσιγάρα. Κατὰφερε νὰ κρατηθεῖ δυὸ μῆνες. Μὰ ὅλα πιά τέλειωναν, δὲν εἶχε νὰ πουλήσει τίποτα. Μὲ τὸ ἑβδομαδιατικὸ τοῦ γεροντάκου ἔτρωγε κάποιες φορές. Μποροῦσε νὰ ζήσει μιὰ μέρα, δυὸ τὸ πολὺ. Τὰ ρούχά του ἦτανε παληὰ, λέρωσαν καὶ ξέφτισαν. Ἐἴνα μὴνα δὲν ἄλλαξε ἐσώρουχα. Αὐτὸ πουκάμισο πού εἶχε σίστηκαν καὶ βρώμισαν, τὴ ἔκρυβε κάπως τὸ σακκάκι. Κι' ὁ χειμῶνας ἐρχόταν, ἐρχόταν, δὲν εἶχε τίποτα, δὲν εἶχε τίποτα. οὔτε ἐλπίδες.

Ὁ Πέτρος ἄρχισε νὰ βγαίνει σπάνια. Ντρεπόταν Κι' ἔταν ἔδραζε περίπατο τὴ ντροπὴ, ἴσως δάριαινε πιότερο ὁ κόσμος γύρω του. Φτάναν ἀπὸ παντοῦ ἕνα σωρὸ σκέψεις νὰ τὸν πνίξουν—οἱ παληές σκέψεις πού ὅλο καὶ γίνονταν πιὸ ἀγριές. Τὸ σπιτικὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ πείνα πού πλήθαινε. Οἱ αὐριανές μέρες. Τι θὰ γίνει; τί θὰ γίνει; Ὅθ ἰὸν διώξουν ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο, θὰ γυρίζει στοὺς χειμωνιάτικους δρόμους νηστικὸς, γυμνός, βρώμικος. Μιὰ βραδεῖα θὰ κοιμηθεῖ σὲ μιὰ παγωμένη γωνιά. Θά ναι κουρασμένος, θὰ πρέπει νὰ κοιμηθεῖ γιὰ νὰ ἡσυχάσει. Ὅθ κοιμηθεῖ ἀλήτης, βρώμικος καὶ ψειριάρης. Κι' ἴσως νὰ μὴ ξεπνήσει. Πηλαθοῦσαν τοῦτες οἱ σκέψεις καὶ λυγίζαν τὰ γόνατα. Σφιγγόταν ἡ καρδιά.

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑ ('Απόσπασμα)

ΟΙ ΔΥΟ ΚΕΡΑΔΕΣ

Περνούσα τὰ μεσημέρια τὸ ρυάκι, μὲ τὶς παρδαλὲς πεταλοῦδες. Ἀνέβαινα τὶς στροφὲς τοῦ ἀνήφωρου κι' ἔφτανα στὰ παλιὰ χαλόσπιτα.

Κάτω ἀκριβῶς ἀπ' ἐκεῖ βρισκόταν τὸ σπίτι τῆς θειᾶς—Σερμαλένιας, μιᾶς ξερακιανῆς γυναίκας καμμιὰ πενηνταριά χρονῶν. Πολλὲς ρυτίδες χάραξαν αὐλάκια πάνω στὰ μάγουλά της.

Ἦταν ἡ γυναίκα τοῦ Μπουρδομιχελῆ. Εἶχε ἄντρα μερακλῆ. Θυμοῦμαι ἀκόμη ἓνα μαῦρο καλοταϊσμένο ἄλογο πού καθάλλκενε

Ἡ θειὰ—Σερμαλένια ἄτεκνη, μιλοῦσε πάντα γιὰ τὸ Μιχάλη πού τὴν ἄφησε καὶ πῆρε μιὰ μαζώχτρα του, ἓνα χειμῶνα. Κάθιζε τὰ μεσημέρια στὴν ψηλὴ πορτέλα τοῦ σπιτιοῦ της. Ἐρχόταν ἓνας φιλὸς ἀέρας ἀπ' τὴ Κάνεβα. Κεῖ τὴν ἔβρισκα. Μοῦ διηγόταν ὅλο τὴν ἴδια ἱστορία. Μοῦλεγε πὼς εἶχε κάμει στὰ νειάτα της ἓνα ὄμορφο κορίτσι—θᾶταν τώρα εἰκοσιπέντε χρονῶν ἂν ζοῦσε—τὸχε πνίξει λέει ἡ πεθερὰ της ἡ Ἀλικαμπιώτισσα πρὶν καλὰ καλὰ τὸ δοῦν τὰ μάτια της.

—Ἀχ αὐτὴ ἡ στριμένη ἡ πεθερὰ μου, πού νὰ

κάτι πικρὸ γιόμιζε τὸ στόμα. Κι' ὁ Πέτρος ἔδρανε πιὰ σπάνια.

Σπάνια πήγαινε καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο. Ὁ Ἀλέκος εἶχε ἀλλάξει πολὺ. Τὶς τελευταῖες φορὲς πού ἀνταμώθηκαν δὲν ἦταν ὁ παλῆος—ἐκεῖνος ὁ γνωστὸς εὐγενικὸς ἄνθρωπος. Δὲν εἶχε χαμόγελο. Ὅταν ἀνταμώνανε, οἱ λέξεις ἔδραναν ἀπ' τὸ σφιγμένο στόμα κομματιαστές, παγωμένες. Ἦταν ἓνα κρῶο βλέμμα στὰ μάτια πού ὅλο ψάχνανε τὸ λερωμένο του πουκάμισο. Δὲν τοῦδινε πιὰ τὸ χέρι καὶ δὲν ἐρχότανε κοντά του, νὰ τοῦ μιλήσει μὲ δυνατὲς φωνές. Τώρα κύτταζε τὸ λερωμένο πουκάμισο καὶ τραδιότανε μακρὰ καὶ δὲν εἶχε οὔτε μιὰ καρέκλα νὰ μπορεῖ νὰ καθήσει ὁ Πέτρος. Κι' ὁ Πέτρος ἀραίωνε τὶς ἐπισκέψεις. Καὶ τὶς λίγες φορὲς πού πήγαινε ἦτανε γιὰ τὴ Βάνια. Ἐκεῖνη ἦτανε πάντα ἡ γνωστὴ τῆς μνήμης. Μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο τὸν χαιρετοῦσε καὶ ὕστερα ἔσκυθε στὸ ταμεῖο της. Τὰ λαδιὰ της μάτια εἶχανε περισσότερη κούραση, κάθε φορά. Κι' ἡ κούραση, τώρα εἶχε ξεχυθεῖ στὸ πρόσωπο, σὰν ἓνα κρυφὸ κλάμμα.

Τοῦτῃ τὴν τελευταία φορά, δὲν πῆγε μόνο γιὰ τὴ Βάνια. Ἦταν καὶ ἡ πείνα. Ἡ μαζεμένη πείνα ἀπ' τὶς τόσες μέρες πού κακότρωγε, κι' ἡ μεγάλη πείνα. Χτὲς, μιὰ δλάκερη μέρα, δὲν ἔφαγε τίποτα. Σκεφτόταν νὰ ζητήσει λίγα λεπτὰ ἀπ' τὸν Ἀλέκο. Θὰ τὰ γυρνοῦσε γρήγορα. Εἶχε γράψει στὴ Θεσσαλονίκη, ἀνοιξαν οἱ γραμμὲς, περίμενε γράμμα καὶ λεφτά. Καὶ ἴσως νὰ κατάφερνε νὰ φύγει κι' ὄλας.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΣΤΑΣ Κ. ΔΗΜΑΣ

μὴ βοῆ ἀνάπαυη..

Παντρεύτηκε μικρὴ κι' εἶχε ἀποχτήσει τὸ παιδί μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ δρόμο. Τὸ παιδί της δὲν ἦταν πλαστάρδι. Κ' ἦταν ὄμορφος ὁ Μιχάλης τὴν ἐποχὴ κείνη.

Κοπέλι, μόλις πού τοῦδρανε τὸ μουστάκι. Ξανθός. Καὶ ἡ ἀγάπη τους ἦταν πάντα μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ δρόμο. Τὴν ἔβρισκα ὅλο νὰ νονταλγῆ τὰ παλιὰ, τὰ φευγάτα. Καὶ τὴ ρωτοῦσα πάντα—Θειὰ, μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ δρόμο;—Ναὶ παιδί μου, μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν στρατά, σὰν καὶ τὴ μάνα σου, σὰν καὶ κάθε νοικοκερά.

**

Περνούσα ὕστερα τὸ Μεσοσφήνη, δύο μεγάλους βράχους πού ἄφηναν ἓνα κενὸ καὶ περνοῦσαν τὸ χειμῶνα τὰ νερά πού τρέχαν ἀπὸ τὶς πλαγιές. Στὴν πέτρα πάνω δείχνουν τὰ χνάρια ἀπὸ τὰ πέταλα ἀλόγου. Λέγαν ὅτι ἦταν οἱ πεταλιές τοῦ ἀλόγου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, πού ἡ ἐκκλησιά του ἦταν στὴν πάνω μεριά. Σάπλωνε ἴσια πάνω ἓνα πλαίι μὲ κυπαρίσια. Ἀκουγα πού ἔσκαζαν τὰ κυπαρισόμηλα καὶ μύριζε ὁ ἀέρας ρετσίνι. Στὰ κλαδιὰ μέσα ἀνέμιζε μιὰ ροῦσα κεφαλὴ. Ἦταν ἡ Ἴζη. Τὸ κορίτσι μὲ τὸ ὄραϊο χαμόγελο. Ἐπαιζε ἐκεῖ μὲ τὶς κατοίκες της, πού ἔτρωγαν τὰ κίτρινα κεφάλια ἀπ' τὶς μαργαρίτες καὶ τὶς ἄκριες τῶν βάτων.

Στὴν ἀρχὴ παίζαμε, τρέχαμε στὸ Καλὸ στρατάκι.

Μᾶρεσε νὰ βλέπω τὸν κόρφο της νὰ χτυπᾷ γογγόρα καὶ νὰ τῆς τραβῶ τὰ ροῦσα μαλλιὰ. Τραγουδοῦσαμε καθισμένοι στὴν κούφάλα τῆς ἐληᾶς. Καὶ λέγαμε πάντα τὰ ἴδια πράγματα.

—Θὰ μοῦ γράφεις σὰν θὰ φύγης στὴ Χώρα;

—Στ' ὀρκίζομαι, μόλις φτάσω.

Μοῦλεγε ἀκόμα πὼς ἤθελε νὰ μάθη νὰ παίξει βιολί. Λέγαμε γιὰ τὰ κουνέλια τους, γιὰ τὰ χόρτα, γιὰ τὴ γυαλιστερὴ ἀράχνη... Καθόμαστε πάντα διπλα-δίπλα, ὡσπου σκοτεινιάζε. Τὸ ρυάκι ἄρχιζε νὰ τραγουδᾷ. Οἱ ἴσκιοι μεγάλωναν. Τὸ Καλὸ στρατάκι φαινόταν ἄσπρο-ἄσπρο.

—Ἀῦριο πάλι Ἴζη.

—Ναί.

—Ἀῦριο πάλι.

Ἐπαιρνα τὸν ἴδιο δρόμο, περνούσα τὸ Μεσοσφήνη κατέβαινα τὶς στροφὲς τοῦ κατήφορου κι' ἔπαιρνα τὸ ρυάκι μὲ τὶς παρδαλὲς πεταλοῦδες.

Ἐβρισκα στὴν πέτρινη γούνα, τὰ ζᾶ νὰ σβήνουν τὴ δίψα τους, καὶ μέσα ἀπὸ τὶς ἐλᾶδες ἔβγαίνε τὸ σπίτι. Τὴ νύκτα δνειρευόμουνα ὅτι ἡ ἄσπρη αἶγα τῆς Ἴζης εἶχε μπλεχτεῖ στὰ ψηλά σκοῖνα. Εἶχαμε κι' οἱ δυὸ μιὰ μεγάλη λύπη γιὰ τὴν ἄσπρη αἶγα, πού φώναζε κιὼ πού ἀβλάκωνε τὸν ἀπαλὸ ὕπνο τῆς παιδιᾶτικῆς μου νύχτας,

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Ε. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΚΑΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΑΝΤΙΓΟΝΗ", ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ Η ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ ΚΙ' Ο ΠΑΡΑΛΥΤΟΣ

ΣΚΗΝΗ Δ'.

'Ερωτ' ἀκαταμάχητε,
'Εσὺ πού ξενυχτίζεις
Στοῦ κοριτσιοῦ τὰ μάγουλα,
'Εσὺ πού αἰχμαλωτίζεις
'Ὡς καὶ τὸν πλούσιον ἄνθρωπο,
Καὶ στὶς καλύβες μπαινεις
Καὶ θάλασσα διαβαίνεις,
Καὶ θάλασσα περνᾷς!
Κι' οὔτε κανεὶς ἀθάνατος
'Εγλύτωσε ἀπὸ σένα,
Ὅντ' ἄνθρωπον ἐφήμερο
Δὲν ἄφησες κανένα.
'Εσὺ πούσαι τὸ λούλουδο
Ζωῆς τυραγνισμένης'
'Εσὺ πού ξετρελλαίνεις
'Εκείνον πού κρατᾷς!
'Εσὺ καὶ δίκιον ἄνθρωπο
Σπρώχνεις στὴν ἀδικία'
'Εσὺ καὶ τώρα ἐσήκωσες
Τέτοια φιλονεικία,
Κι' ὁ πόθος κόρης ὁμορφης
Πιὸ βασιλεύει ἀκόμη,
Παρά οἱ μεγάλοι νόμοι
Ποῦ δῶσαν οἱ Θεοὶ
(Ἔρχεται σιγὰ ἡ Ἀντιγόνη μὲ ὄπλοφό-
ρους)

Μὰ τώρα κι' ἐγὼ σπρώχνομαι
Τοὺς νόμους νὰ πατήσω,
Καὶ δὲν μπορῶ, αὐτὰ βλέποντας,
Τὰ δάκρυα νὰ κρατήσω,
'Ὅταν θωρῶ τὴ δύστυχη
'Εδῶ, τὴν Ἀντιγόνη,
Στὸ στοῦμα νὰ σιμώνη,
Ποῦ ὄλους θὰ μᾶς δεχτῇ!

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

(σταματᾷ)

'Εσεῖς λοιπὸν θωρεῖτε με,
Πῶχομε μὰ πατρίδα!
Πιὰ δὲ θὰ δοῦν τὰ μάτια μου
Τοῦ ἡλίου τὴν ἀχτίδα!
Κι' ὁ Ἄδης στὸν Ἀχέροντα
Στὸ ρέμα τοῦ θανάτου,
Στὸν κόσμον ἐκεῖ κάτω,
Μὲ σέρνει ζωντανή.
Γιὰ μένα δὲν ἀκούστηκαν
Νυφιάτικα τραγούδια,
Τὴν κεφαλὴ δὲν ἔρραναν
Νυφιάτικα λουλούδια.

Πορφυρογέννητη Βασιλοπούλα, κοπέλλα δεκάξη
χρόνων, ἡ Ζωή, ἡ κόρη τοῦ Καλογιάννη, ἦτανε τὸ
καμάρι τοῦ Παλατιοῦ. Οἱ μαῖρες τὴν εἶχανε προικί-
σει μ' ὄλες τὶς ὁμορφιές καὶ μ' ὄλες τὶς καλωσύνες.
Γαλανομάτα καὶ χρυσομαλλοῦσα, δαχτυλιδόμεση καὶ
δεργολυγερή, ἀγνή καὶ σοβαρὴ καὶ καταδεχτική,
μάγευε τὴν κάθε καρδιά.

Τριγυρισμένη ἀπὸ τὶς δούλες της καὶ τὶς βάγιες
της καὶ τὶς ἀναδεξιμιές της καὶ τὰς ἀνθηφόρους της,
ἄφηνε συγχὰ τὰ περήφανα δῶματα τῆς Πορφύρας,
ἐμπαινε στὴ σέδια της καὶ κατέβαινε στὴν Πόλιν, νὰ
μοιράσῃ ἐλεημοσύνες. Κ' οἱ φτωχοὶ τὴν προσκυνού-
σανε σὰν ἄγγελο, σὰν οὐράνια παρθένα. Καὶ μπρὸς
στὴ Χαλκῆ, στὴν πόρτα τοῦ Παλατιοῦ, κάθουνταν ἔ-
νας παράλυτος, ὡς εἴκοσι χρόνων. Τὸν εἶχανε φέρει
μιὰ μέρα, τὴν ὥρα πού ἔβγαينه ἡ βασιλοπούλα. Οἱ
Δομέστικοι τὸν διώχνανε μὲ θυμὸ καὶ μὲ φωνές. Μὰ
ἡ βασιλοπούλα τὸν εἶδε καὶ τὸν σπλαγχνίστηκε.

—Χαρίστε τοῦ φτωχοῦ μιὰ γωνιά στὸν ἥλιο καὶ
μιὰ σκέπη ἀπ' τὴ βροχὴ κι' ἀπ' τὰ χιόνια. Κι' ἀπὸ
τότε τὸν ἄφηναν ἐκεῖ. Κάθε φορὰ πού ἔβγαينه ἡ βα-
σιλοπούλα αὐτὸν πρῶτο ἐλεοῦσε. Κι' ὅταν γύριζε στὸ
Παλάτι, πρὶν μπῆ στὴ Χαλκῆ, τοῦ ἔστελνε μὲ τὸ
βασιλικὸ χαμόγελό της παρηγοριὰ κ' ἐλπίδα.

'Ελπίδα; Καὶ τί μπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ τὸ σκουλήκι
τῆς γῆς;

Καὶ νά! Αὐτὸς ὁ φτωχὸς παράλυτος, ὁ κουρελια-
σμένος, ὁ ρυπαρὸς αὐτός, τὸ σκουλήκι τῆς γῆς, ἀγά-
πησε μ' ὄλο τὸν ἔρωτα τῆς ψυχῆς του, τὴν αἰθέρια
πεταλούδα, τὴν πορφυρογέννητη βασιλοπούλα. Κι'
ὄλα τὰ θάσανα πού εἶχε τραβήξει ὡς τότε, ἡ φτώχεια
κ' ἡ κακομοιριά κι' ἡ ἀρρώστεια κι' ἡ καταφρόνησι,
ἦτανε τιποτένια μπρὸς τὰ σημερινά του.

Τέτοια λάθρα καὶ πίκρα καὶ καημὸς.

Καὶ κάθε φορὰ πού τὴν ἔβλεπε ἔχανε κ' ἓνα κομ-
μάτι τῆς ζωῆς του. Καὶ ξεψυχοῦσε ἀπ' ἀγάπη. Μιὰ
μέρα ἔβγαينه πάλι ἡ βασιλοπούλα. Κ' ἦρθε κοντὰ
τοῦ γιὰ νὰ τὸν ἐλεήσῃ. Κ' ὁ παράλυτος τῆς εἶπε:

—Ἐλέησε με βασιλοπούλα μου, καὶ δός μου τὸ
φιλί σου, πού μόνο μπορεῖ νὰ μὲ γιατρέψῃ.

Κ' ἡ Πορφυρογέννητη Βασιλοπούλα, ἔσκυψε καὶ
φίλησε στὸ μέτωπο τὸν παράλυτο καὶ τὴν ἴδια στιγ-
μὴ ὁ φτωχὸς ξεψύχησε. Καὶ γιατρεμένη κι' ἐλεύ-
θερη ἡ ψυχὴ του ἀνέβηκε στὸ γαλανὸν αἰθέρα.

Ἀθήναι 1892

K. ΜΑΝΟΣ

Τώρα μὲ τὸν Ἀχέροντα
Τὸ γάμο μου θὰ κάμω,
'Εκεῖ στὸν Ἄδη χάμω,
Κάτω στὴ μαύρη γῆ!

Μετᾶφραση: Κ. Μάνου

ΣΠΑΝΙΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΙΓΡΑΦΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ Β. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Δημοσιεύομε παρακάτω ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακώ-
βου Κουμῆ ἀρχηγοῦ Σελίνου στὶς ἐπαναστάσεις
1821 καὶ 1841. Τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἔστειλε ὁ
Κουμῆς ἀπὸ τῆ Μονεμβασίας, ὅπου ἔμεινε τὰ
τελευταία χρόνια τῆς ζωῆς του, εἰς τὸν εἰς Ἀ-
θήνας Μάρκον Κονταδάκη. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ
ποῦ γράφτηκε λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴ Με-
γάλῃ ἐπανάστασι τοῦ 1866 εἶναι χαρακτηρι-
στικὴ τοῦ ἀσβητοῦ πατριωτισμοῦ τοῦ ἡρωϊ-
κοῦ ἀγωνιστῆ, ποῦ μὴ μπορῶντας ἀπὸ τὴν ἡλι-
κία του νὰ πάρῃ μέρος σὲ καινούριους ἀγῶνες,
συμβούλευε τοὺς συμπατριῶτες του νὰ μὴ δι-
στάζουν μαχόμενοι γιὰ τὴν ἐλευθερία. Τὸ
πρωτότυπο τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς βρισκότανε
στὰ χέρια τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτη Κριάρη,
υἱοῦ τοῦ Ἀρχηγοῦ Κωνστ. Κριάρη καὶ ἀπὸ τὸ
πρωτότυπο αὐτὸ εἶχε παρῆ φωτοτυπημένο
ἀντίγραφο ποῦ βρίσκεται στὰ χέρια τοῦ γνω-
στοῦ στὰ Χανιά φίλου τῶν γραμμάτων κ. Ἰα-
κώβου Γ. Κουμῆ, ὁ ὁποῖος μᾶς τὴν ἀνεκοίνωσε.

Πρὸς τὸν Κύριον

Μάρκον Κονταδάκη

Εἰς Ἀθήνας

Περιπόθητέ μου καὶ ἀγαπητέ μου κύριε Μαρ-
κάκη σὲ ἀσπάζομαι. Ἔρχομαι πρῶτον νὰ ἐρωτήσω
περὶ τῆς ποθητῆς μου ὑγείας σας ὡς καὶ ἡμεῖς χάριτι
θεῖα ὑγιαίνομεν κατὰ τὸ παρόν.

Ἐλάβομεν πρὸς τούτοις τὰς 700 δραχμὰς τὰς
ὁποίας ἐμοιράσαμεν εἰς τοὺς ἔνδεεις πατριώτας μας
Κρητὰς κατὰ διαταγὴν σας, οἱ ὁποῖοι προσφέρουν
τὰ σεβάσματά των εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ φιλανθρω-
πους πατριώτας μας κυρίους κυρίους Μερναδάκη-
δες, καὶ ἰδοὺ σᾶς στέλνομεν τὸ ἔγγραφο καὶ ὀνομα-
μαστικὸν κατάλογον τῶν λαβόντων τὴν περι οὗ ὁ λό-
γος περίθαλψιν καὶ τὸν στέλνομεν πρὸς τοὺς ἰδίους,
ὑπογεγραμμένον παρ' ἐμοῦ, ἀβούλουτον καὶ ἀπανά-
γραμμα δὲν ὑπογράψαμεν καὶ νὰ τὸ διαβάσετε καὶ ἂν
σᾶς ἀρῶσι νὰ τὸ βουλώσετε καὶ νὰ βάλετε τὸ ἀπανά-
γραμμα καὶ νὰ τὸ στείλετε εἰς Πετροῦπολιν ὡς μᾶς
γράφετε ἔχομεν ὅμως εὐχαρίστησιν νὰ σταλῆ τὸ
ἴδιο καὶ ἂν ἔχη καὶ μερικὰς ἐλλείψεις δὲν πειράζει,
διότι εὐρίσκεται ἐκεῖ καὶ ὁ πατριώτης μας κ. Ἀλέ-
ξανδρος Παπαδάκης καὶ ἔξεισιγᾶ τὰς ἐλλείψεις του.—
Ἐπιθύμουν νὰ μοῦ ἔγραφες Μάρκο μου περὶ τῆς
πατρίδος νὰ πράγματα πῶς τὰ συμπεραίνετε. Ἔμα-
θον ὅτι ἐπῆγε καὶ ὁ κύριος Χαιρέτης εἰς Κρήτην καὶ
ἐπεθύμουν νὰ μάθω περὶ τοῦ πηγαιμοῦ του, τί καὶ
πῶς.

Μανθάνω ὅτι τοῦ ζητοῦν τὰ ὄπλα καὶ νὰ μὴν
λείπετε τοῦ νὰ τοῦ γράφετε νὰ μὴν ἤθελε ἀποφασί-
σουν νὰ δώσουν οὔτε ἓνα, διότι θέλουν χαδοῦν
κατὰ κράτος καὶ νὰ εἰπῆς καὶ εἰς τὸν κύριον Τσουδε-

ράκη τὸν ὁποῖον καὶ ἀσπάζομαι, νὰ γράψῃ καὶ ἐ-
κείνος περὶ τῶν ὄπλων. Νὰ μὴν ἤθελε τολμήσῃ κα-
νένας νὰ δώσῃ οὔτε ἓνα καὶ ἂν ὁ πασοῦς τὰ ζητῆ
ἀνυπομόνωσ νὰ τὰ βάλουν εἰς τὴν μέσην καὶ εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ ἐλπίζομεν καὶ εἰς τὸν Θεὸν
πρῶτον καὶ εἰς τὴν φιλάνθρωπον Εὐρώπην ὅτι δὲν
θέλει μείνει ἀκλόνητος, ὡς ἄλλοτε, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν
περίστασιν. Σὲ παρακλῶ, κύριε Μαρκάκη μου, μὴν
λείψῃς τοῦ νὰ γράφῃς εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ γνω-
στοὺς μας καὶ ἐκ μέρους μου, ὥστε νὰ μὴν δειλιάσουν
ἐὰν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ, παρὰ νὰ πιάσουν τὰ ὄπλα
καὶ νὰ κτυπήσουν καὶ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν διότι «ὀ-
ποιος δὲν ἔχει μαχαίρι δὲν τρώει πεπόνι» κατὰ τὴν
κοινὴν παροιμίαν. Ἐὰν ἡμεῖς κάμωμεν τὴν ἀρχήν,
τότε δὲν θὰ λείψῃ καὶ ἡ βοήθεια τῆς Εὐρώπης.
Διαφορετικὰ αὐτὸς ὁ τόπος θὰ μένει διὰ πάντα εἰς
τὴν αὐτὴν κατάστασιν.

«Ἄγιε Γεώργιε βοήθει με μὰ μεῖε καὶ τὸ τὰ
πόδια σου».

Σὲ ἀσπάζομαι καὶ μένω ὁ θεῖός σας

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΟΥΜΗΣ

Ἐν Μονεμβασίᾳ τῆ 6 Ὀκτωβρίου 1859

Ἀπὸ ἐδῶ δὲν πηγαίνουν καίτεια εἰς Κρήτην
διὰ νὰ γράψω καὶ ἐγὼ καὶ νὰ μανθάνω τίποτα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ Ἰάκωβος Κουμῆς εἶναι Ἀγωνιστὴς τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Γεννήθηκε στὸ χω-
ριὸ Σπίνα τοῦ Σελίνου. Ἐλαβε μέρος, ὅπου καὶ δι-
ακρίθηκε, στὶς πρῶτες ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν Τούρ-
κων τοῦ Σελίνου, ἀνακηρύχθηκε ὄπλαρχηγός, καὶ συ-
νέχισε καὶ μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς Ἐπαναστάσεως
στὴ Κρήτη τὸν ἀγῶνα του μέχρι τὸ 1824, ὅπότε μ'
ἄλλους συμπατριῶτες του ἔφυγε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐ-
κεῖ ἐπολέμησε ἐπὶ κεφαλῆς Κρητῶν κατὰ τὴν ἄλω-
σιν τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Σφακτηρίας.

Στὴ Κρήτη γύρισε ἄλιν κατὰ τὴν ἐπιχειρηθεῖ-
σαν ἐκστρατεῖαν γιὰ τὴν κατάληψιν τοῦ φρουρίου τῆς
Γραβούσας τὸ 1825, μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ ὁποῖου ὁ
Κουμῆς, συνέχισε διάφορες ἐπιδρομὰς κατὰ τῶν
Τούρκων τῆς Κρήτης. Κατὰ τὴ μεγάλη μάχην τοῦ
Φραγκοκάστελλου ὁ Κουμῆς ἀπέκρουσε στὸ Πατσανὸ
καὶ Κολοκάσια τμημα τοῦ στρατοῦ τοῦ Μουσταφᾶ.
Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Κου-
μῆς κατέφυγε εἰς Ναύπλιο. Ξαναγύρισε εἰς Κρήτην
καὶ σήκωσε στὸ Σέλινο τὴ σημαία τοῦ Ἀγῶνα κατὰ
τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1841, εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας
ἔλαβε μέρος σὲ πολλὰς μάχας. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἀπο-
τυχίαν τῆς ἐπανάστασεως αὐτῆς ὁ Κουμῆς ἔφυγε εἰς τὴν
Αἴγινα, ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ Ναύπλιο καὶ τελικὰ ἐγκαταστά-
θηκε εἰς τὴν Μονεμβασίαν, ὅπου ἀπέθανε τὸ 1859.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΣΗ

Ἐπιστήμη καὶ Διανόηση, εἶναι δύο ἔννοιες ἀνεξάρτητες. Εἶναι δυνατόν βέβαια, καὶ ὄχι μόνον δυνατόν μὰ καὶ σύνητες, νὰ συμβαδίζουν καὶ νὰ συνυπάρχουν στὸ αὐτὸ ἄτομο καὶ τότε μάλιστα ἔχουμε τὸν βασικὰ ὀλοκληρωμένο πνευματικὸ ἄνθρωπο.

Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ νοηθῆ ταυτισμὸς τῶν δύο αὐτῶν ἐνοιῶν καὶ πολὺ λιγώτερο ὑπαγωγὴ τῆς μιᾶς στὴν ἄλλη.

Ἡ ἀποφίσι αὐτῆ μιᾶς δίνει τὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα: Μπορεῖς νὰ εἶσαι ἐπιστήμων χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνῃ πὼς εἶσαι καὶ διανοούμενος. Ὅπως μπορεῖς νὰ εἶσαι διανοούμενος χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχῃ σὰν ἀπαραίτητη προϋπόθεση τὴν φοίτησιν σου στοὺς ναοὺς τῆς ἐπιστήμης.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ, εἶναι τὸ νὰ θεωρηθῆ: καλὸς ἐπιστήμων καὶ πνευματικὰ ὀλοκληρωμένος ἄνθρωπος, ὅταν εἶσαι τελείως ξένος στὴ σφαῖρα τῆς διανοήσεως.

Μὲ βάση ὅσα εἶπα, μὲ πρίσμα τὸν διαχωρισμὸ τῶν δύο αὐτῶν ἐνοιῶν—τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς διανοήσεως—καὶ τὴν μεταξύ τῶν σχέση, ἔρχομαι σ' ἓνα εἰδικὸ θέμα, τὸ θέμα τῆς μορφώσεως τῶν νέων μας.

***

Ἀπὸ τίς χιλιάδες τῶν νέων μας, ποὺ σήμερον σπουδάζουν, ὅλοι ἀναμφισβήτητα—καὶ αὐτὸ εἶναι φυσικὸ—φιλοδοξοῦν καὶ τὴν ἄρτια ἐπιστημονικὴ κατάρτησιν καὶ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἑαυτοῦ τῶν. Κι' ὅμως ἀντίθετα πρὸς τίς φιλοδοξίας αὐτές, ἓνα μικρὸ μόνον τμήμα πιστεύει ὅτι παράλληλα στὸ στενὸ ἐπιστημονικὸ περιβάλλον, θὰ πρέπει νὰ μελετᾶται, μέσα στὰ πλαίσια πάντοτε τοῦ δυνατοῦ καὶ σὲ συνάρτησιν μὲ τὴν ἐπιστήμην τοῦ καθενός, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ του σ' ὅλην του τὴν πολυμορφία.

Ὁ κύριος ὄγκος τῆς σπουδαστικῆς μας μάζας μένει σχεδὸν ξένος σὲ κάθε εὐρύτερη πνευματικὴ ἐκδήλωσιν παλαιότερη ἢ σύγχρονη, κι' αὐτοῦ τοῦ τύπου μας ἀκόμη.

Κάθε τί ποὺ βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὰ λίγα πανεπιστημιακὰ συγγράμματα, μᾶς ἀφίνει ἀδιάφορος.

Αὐτὸ συμβαίνει, εἴτε γιὰτὶ πιστεύουμε περισσότερο ἀπ' ὅτι πρέπει κι' ἀπ' τὰ σπουδαστικά μας ἀκόμη θρανία, σ' ἓνα κακοεξηγημένο καταμερισμὸ, εἴτε γιὰτὶ νομίζουμε—σὰν τοὺς Ὀθωμανοὺς γιὰ τὸ κοράνιο—ὅτι στὴν ἐπιστήμην μας μέσα βρῖσκεται ὅλη ἡ ἀλήθεια, ὅλη ἡ γνώση, ὅλη ἡ πνευματικὴ τροφὴ ποὺ χρειάζεται γιὰ μιὰ πνευματικὴ ὀλοκλήρωσιν.

Ἔτσι φθάνουμε στὸ σημεῖο, βγαίνοντας ἀπ' τὰ Πανεπιστήμια νὰ παρουσιάζουμε τὸ θλιβερὸ θέαμα

τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἀποξενωμένοι ἀπὸ κάθε πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ τοῦ περιβάλλοντος κίνησιν, ἐβάδουν ἀπλῶς τὴ μνήμην των μὲ μιὰ ποσότητα εἰδικευμένων γνώσεων, ποὺ κι' αὐτὲς στὸ στίβον τῆς ἐπαγγελματικῆς ρουτίνας, θὰ χάσουν τὴ θεωρητικὴν τους ἐξάρτησιν, θὰ χάσουν τὴν πνευματικὴν τους ὑπόστασιν καὶ θὰ καταντήσουν ἀπλὰ σύμβολα.

***

Ὁ κάθε νέος μας ποὺ σπουδάζει, δὲν θάπρεπε νὰ ἀποξενώνεται ἀπὸ τὸν κόσμον ποὺ ζῆ γύρω του κι' ἀπ' τὸν ὁποῖον προέρχεται. Εἶναι, εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι, σφιχτὰ δεμένος μαζί του καὶ τότε μόνον μπορεῖ νὰ πῆ πὼς πέρασε τὴ σφαῖρα τῆς διανοήσεως, ὅταν μπορέσῃ νὰ συνδέσῃ τὸν ἑαυτό του, μὲ τὸ περιβάλλον του, μὲ τὸν τόπον του, μὲ τὴν παράδοσιν καὶ τίς συναισθηματικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Λαοῦ του.

Ἡ κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἱστορικὰ τοποθετημένη καλλιέργεια τοῦ συναισθήματος πληρώνει τὸν ψυχικὸν κόσμον, καὶ στὰ νειάτα ἔχουν ἴση ἀνάγκη τροφῆς καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ, γιὰ νὰ δημιουργηθῆ ὁ πολιτισμένος καὶ κοινωνικὸς ἑαυτός μας. Ἡ κοινωνία δὲν ζητᾷ ἐπιστήμονες ποὺ πνευματικὰ ζοῦν ἔξω ἀπ' αὐτήν. Πὼς ὅμως θ' ἀνταποκριθῆς στὴ στοργὴ μὲ τὴν ὁποῖαν σήμερον—σὰν σπουδαστὴ—σὲ περιβάλλει καὶ στὸ σεβασμὸν στὸν ὁποῖον αὔριο—σὰν ἐπιστήμωνα—θὰ σοῦ τρέφῃ, ὅταν ἀγνοῆς κάθε τι, ποὺ εἶναι συνυφασμένο μ' αὐτήν; Πὼς θὰ ζήσῃ κανεὶς σὰν ἐπιστήμων καὶ σὰν ἡγέτης; Μὲ τὰ λίγα συγγράμματα στὸ χέρι;

Δὲν ἀρκοῦν!

Χρειάζεται κοντὰ στὴν εἰδικευμένη μόρφωσιν νὰ συμβαδίσῃ καὶ μιὰ γενικώτερη καλλιέργεια τοῦ πνεύματος σ' ὅλους τοὺς τομεῖς. Γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτὴ ἔχουμε εὐτυχῶς ὅτι χρειάζεται καὶ δὲν μᾶς χρειάζονται ξένες συνταγές.

Ἡ Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρξε μόνον χώρα ἡρώων μὰ καὶ χώρα πνευματικοῦ φωτός, κι' ὅσο κι' ἂν τὸ φῶς αὐτὸ ἔσβησε ἀπὸ χίλιες δύο αἰτίες, πάντα κάτι μένει! Μένει τόσο, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ φωτισθοῦν οἱ καθένα μας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος τὰ σκοτάδια, ἑλληνοπρεπῶς ὅπως χρειάζεται σὲ Ἑλληνας.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Πέρυσι στις 19 του Ιούνη πέθανε ο τελευταίος ποιητής της Ελλάδας. «Ο Άγγελος Σικελιανός υπερέτασσε το θέλημα του Θεού». «Η Ελλάδα όλη είναι γονατισμένη στο νεκροκρέββατο του όμορφου ποιητή. Έχει σβύσει γαλήνια μια μεγάλη φωνή. Μια φωνή που πρόσταζε να «ήχουν οι σάλπιγγες βοερί»». Δέθηκε με το νήμα του Απείρου ένα αιώνιο πείγμα. Ο Σικελιανός ήταν ο Μεγάλος Έλληνας ποιητής. Ο στίχος του ήταν Ελλάδα. Κι' ή Ελλάδα όλη ζούσε με το λυρικό τραγούδι του. Οδηγητής. Μύστης, αξιος Μάστορας, Τεχνίτης της θαλασσοένιας δροσιάς και της βουνίσιας πάστρας. Έκαμε τη ζωή του ένα αληθινό τραγούδι. Αυτοί είναι οι ποιητές. Αυτοί τραγουδούν τούτη τη δύναμη. Να τραγουδούν πρώτα με την ίδια τη ζωή τους. «Η γνώμη μου είναι ότι η ζωή του αληθινού καλλιτέχνη μοιάζει περισσότερο προς την πραγματική ζωή του Χριστού» λέει ο μεγαλύτερος ποιητής της Αγγλίας. Η ζωή του ήταν η ζωή ενός Έλληνα Χριστού. Ξέφυγε απ' την κοινή ζωή των ανθρώπων, κι' έζησε μέσα στο αστρόπλοιο νεφέλωμα της αιώνιας ποίησης. Μεγάλο κατόρθωμα «Για τον ποιητή ο κόσμος είναι ένα τραγούδι».

Ο ποιητής είναι η Μεγάλη καρδιά. «Ευγενικά συναισθήματα έχουν οι μεγάλες καρδιές» Αυτός που καθημερινά είναι τυλιγμένος στους στίχους έχει ψυχή ανάλαφρη και τρυφερή. «Οτι τρυφερό και όμορφο είναι τραγούδι. Ο Σικελιανός είναι ο ποιητής ο γενναίος Έζησε τη ζωή του ποιητή! Δεν μας στενοχωρά αν τα τραγούδια του τραγουδιούνται μόνο απ' ένα ανεπτυγμένο κύκλο. Ήξερε ότι «η Τέχνη είναι για την Τέχνη». Μεγάλη αλήθεια τούτη. Η Τέχνη ζη πάντα κοντά στην Τέχνη.

Προσπάθησε να ξαναφέρει την όμορφη παλιά εποχή, της Ελληνικής Όμορφιάς κοντά μας. Πάλεψε να ξαναφέρει ένα λαό κοντά στην παλιά θρησκεία του «Φραίου, του Μεγάλου και τ' αληθινού». Η ποιησία του ένας ρυθμός, ένας ήχος, ένα λυρικό άρωμα, μια έναρμονία μουσική: «Φλογάτη, γελαστή, ζεστή από τ' άμπέλια άπάνωθε έκοίταζε ή σελήνη».

Ο Σικελιανός ήταν ποιητής. Την ποίηση την είχε μέσα στο αίμα του, και στη πιο μικρότερη ίνα του. Έζησε τη ζωηρότερη ζωή, έζησε σαν αρχαίος ραψωδός. Στα μαλλιά του ανέμιζε ή ιερή δάφνη, το σύμβολο το Μεγάλο. Μεγαλόπρεπος και Θεϊκός. Όμορφος και Έλληνικός.

Στεφανωμένος με τα κλαδιά του Πηνειού, πέθανε ένα ζεστό βράδυ του Ιούνη. Πέθανε, ενώ εξακολούθει να ζή.

Μια Αρχαϊκή Έλληνική λήκυθος γεμάτη απ' τα δάκρυα των Ελλήνων του κρατά συντροφιά. Οι Βακχικές θεότητες, κάθε Ιούνη μεθυσμένες απ' το γλυκόπιστο κρασί των βουνών θά πηγαίνουν άναρκα στο τάφο του και πριν αρχίσουν τις γιορτές τους θά του κράζουν «Ίώ Άγγελε εδοί».

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Ε. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΣΤΟΝ ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟ

Στόν Άκροκόρινθο έπεφτεν ή δύση
πυρώνοντας τό βράχο. Κι' εύωδάτη,
φυκιού πνοή, άπ' τό πέλαο, είχε άρχισει
νά μεθά τό λιγνό βαρβάτο μου άτι...

Άφροί στό χαϊνάρι κι' άπ' τό μάτι
τ' άσπράδι όλο φαινόταν και νά λύσει
τή φύχτα μου, άπ' τά γκέμια του γεμάτη,
πάλευε πρός τά πλάτη νά χυμήσει...

Ήταν ή ώρα; Ήταν τά πλήθια μύρα;
Ήταν βαθιά τοδ πέλαγου ή άρμούρα;
Ή άναπνοή ή άπόμακρη τοδ δάσου;

Αί, λίγο άκόμα αν κρατάε τό μέλτέμι,
ήξερα έγώ πως σφιγγεται τό γκέμι
και τά πλευρά τοδ μυθικού Πηγάσου.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ

Νά κατεβεϊς λαγκάδια, νά περάσεις
νερά τρεχάμενα, πλατάνια, πεύκα, νά 'ναι
χάρισμα ή ζωή άπ' άθάνατα στοιχεϊά
με τό χέρι κάθε καρπό νά φτάσεις,

κερασιές, μυγδαλιές, όσα περνάνε
σε μία βουνίσια άπάρβενη ήσυχία,
κι' άπό 'να ξάγναντο γλυκό άνηφόρι
της θάλασσας νά ίδεις την εύτυχία !...

Και νά 'σ' έκειός που τόσον έχει ζήσει
που τό μέλι τό γεύεται άπ' τό βάτο,
θύμο, βάρσαμο, άφάνα, ως τό μελλισσι...

Και μες στο μεσημέρι τό φλογάτο,
νά 'σαι σαν ό ήλιος νά 'χει πάει νά δώσει
—νά 'ν' ό μισός στο πέλαγο άπό κάτω...

ΟΡΘΟΥ ΒΑΘΕΟΣ

Ή κάθε φλόγα, άπ' τό καθάριο λάδι
πίνοντας μέσα στους λαμπανοστάτες,
τόν πρώτον, όρθρο έφάνταζε πετράδι
μπροστά άπό τους άγγέλους παραστάτες...

Στά κυπαρίσσινα στασίδια όμάδι,
στις πνοές τοδ λιβανιοδ τις εύωδάτες,
των ψυχών μας ενιώθαμε τό χάδι
σε μουσικές νά μας ζυγώνει στράτες....

Τόσο τό φρύδι και κυρτό τό χεϊλί
κι' οι πλόκαμοι σγουροί κι' ή εύωδια
τοδ κορμιού Σου της σκέψης μου άντιστόλι....

Και λογισμών άβόητον συνοδεία
της πιθυμιάς μου τόν άνθό είχε κλείσει,
σά στην κερήθρα άπάνω τό μελλισσι...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ

Ὁ πάππος μου ἦτο διηγηματικὸς καὶ πολυίστωρ. Εἶχε ταλέντο, σπάνιον δῶρον ἀπὸ τὴν Φύσιν. Ἐνθυμούμαι ὅταν ἐν καιρῷ Χειμῶνος, καθήμενος εἰς τὸν καναπέ, κοντὰ εἰς τὸ μαγκάλι καὶ ροφῶν τὸν ἀργηλὲ καὶ τὸν κοφρέ του, μᾶς διηγείτο τὰς ἱστορίας του καὶ τὰ ὠραῖα παραμύθια του. Αἱ ἱστορίαι του περιεστρέφοντο περὶ τὴν ἐποχὴν τῆς Γραμβούσας καὶ ὅ,τι διηγείτο, ἰὸ ἔλεγεν ὡς αὐτόπτης μάτυς, διότι τότε εὐρίσκετο εἰς τὴν μικρὰν ταύτην νησίδα εἰς ἡλικίαν 10—15 ἐτῶν. Ἀνέφερε γεγονότα καὶ πρόσωπα δράσαντα τότε καὶ μετὰ ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ἥρωας καὶ τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς παρέλειπεν ἢ ἱστορία τῆς Κρήτης νὰ μνημονεύσῃ. Δὲν ἐπερνούσεν ἡμέρα νὰ μὴ διηγηθῆ ἴαν, δύο ἡρωϊκὰς πράξεις καὶ νὰ μὴ ἐξάσῃ τὴν ἀφθαστον ἀνδρείαν τῶν ἡρώων του.

Θὰ ἀναφέρω μερικοὺς ἥρωας ἐξ αὐτῶν, ὅσους ἐνθυμούμαι. Ὁ Νικηφοροαναγνώστης, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ συγγενὴς του ἐκ Χαλέπας, ἔλκων ὁμῶς τὴν καταγωγὴν ἐκ Σφακιῶν. Ὁ Βορινὸς ἐκ τοῦ Κεφαλά, ὁ Μανουσάκης ἐκ Σφακιῶν, ὁ Θεοδωρὸς ὁ Μπροσσερότης κλπ. Ἡ Γραμβούσα, ἔλεγεν διηγούμενος, κατ' ἀλόφασιν τῶν Δυναμένων εἶχε θεωρηθεῖ ἐλευθέρῃ προσωρινῶς καὶ τοῦτο διὰ τὴν συγκεντρωθῶν ἐκεῖ ὅλα τὰ ζωηρὰ καὶ ἀτίθασα στοιχεῖα καὶ ἔτοι νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ νῆσος ἀπὸ τὴν ἀνεπιθύμητον εἰς τὴν Πόλιν παρουσία των εἰς τὴν λοιπὴν Κρήτην. Οἱ εὐλογημένοι ὁμῶς αὐτοὶ ἄνθρωποι δὲν ἔμειναν ἥσυχοι οὔτε ἀργοί, διότι ἐπρομηθεύθησαν караβάκια καὶ ἔγιναν πειραταί, συνεταιρισθέντες καὶ συνεργασθέντες μὲ ἄλλους ὁμοίους των ἀπὸ τὴν Ὑδραν, Ψαρά, Σπέτσαι κλπ. Ἡ δράσις των ὑπῆρξεν πολὺ προσοφοδοφόρος, διότι ἀνίποπα τὰ πλοῖα τῶν Εὐρωπαϊῶν, Ἀγγλων, Γάλλων, Αὐστριακῶν κλπ. πλέοντα εἴτε ἐμπορὰ καὶ εἴτε καὶ πολεμικὰ ἀκόμα, ἐδέχοντο αἰφνηδιαστικῶς τὴν ἐπίθεσιν τῶν ὀπλισμένων μὲ σπάθας, μπιστόλες καὶ κροαμπίνες, τοῦτων ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι τὰ ἐρήμαζαν. Ἐδιηγείτο ὅτι ἡ μικρὰ νῆσος ἐγένευσεν ἀπὸ ψωμιὰ, ξύλα, δέρματα, σχοινιά, ὑφάσματα, τυριά κλπ. πρὸ πάντων ὁμῶς τάληρα, κολωνάτα τάλαρα λεγόμενα. Οἱ ἄνθρωποι τὰ ἀποθήκευσαν εἰς τὰ σακκιά εἰς τὴν ἀρχὴν, ἔπειτα τὰ ἔβλεπαν χάμαι χωρὶς νὰ τὰ ἐγγίξῃ ἄνθρωπος. Μὲ τὴν κανέλλα δεμάτια ἀναβαν τὴ φωτιά καὶ ἐμαγεύονταν τὰ φαγητὰ των. Πολλὰς φορὰς ἀνῆρχοντο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πολεμικῶν πλοίων, τότε δὲν ἦσαν μὲ τὸν ἀτμόν, ἐφόνευον τοὺς ναῦτας καὶ ἀξιωματικούς, ἔπερνον μολύβι καὶ μὲ αὐτὸ ἐβούλωναν τὰ στόμια τῶν κανονιῶν καὶ ἀφοῦ παρελάμβανον ὅ,τι τοὺς ἤρθεσεν ἐφευγον. Τοῦτο ἔγινε συγκεκριμένως καὶ μὲ ἓνα μεγάλο πολεμικὸν Ἀγγλικὸν πλοῖον. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἐρήμαζαν καὶ ἀφῆκαν τὸ σκάφος τοὺς εἶπαν: «πηγαίνετε νὰ πῆτε στὴν Βικτώρια τὴν Βασιλίσσά σας, ὅτι ἓνα ψαροκάϊκο σὰς ἐπάτησε».

Ἀπέβησαν τὸ φόβητρον τῶν πλεόντων καὶ τῶν

κατοικούντων περὶ τὴν Μεσόγειον, διότι ἀργότερον ἄρχισαν καὶ ἐλήστευον καὶ τὰ Ἑλληνικὰ πλοιάρια, ἐπῆγαινον εἰς τὰς νήσους τῶν Κυκλάδων τὰς ὁποίας ἐρήμασαν κυριαλεκτικῶς.

Μεταξὺ τῶν δρώντων, ἦτο καὶ ὁ πατέρας του, ὁ ὁποῖος καὶ ἔπεσεν εἰς Κίμωλον κατὰ μίαν τοιαύτην πειρατικὴν ἐπιδρομὴν του, ὅτε ἐξήτει νὰ πάρῃ λάφυρα καὶ γυναῖκες μὲ ἓνα Σουλεϊμὰν ἢ Φουρναράκη συνάδελφόν του καὶ φίλον του, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ τὴν αὐτὴν τύχην.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Γραμβούσαν διηγείτο ὅτι εἶδε καὶ ἐγνώρισε τὸν πατέρα τοῦ πατρός μου, Μανώλη Γεωργουδάκη ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκ τῶν σημειωνόντων προσώπων τὰ ὁποῖα ἐδρασαν ἐναντίον τῶν Τούρκων κατὰ ξηρὰν καὶ ὄχι κατὰ θάλασσαν βέβαια.

Τὴν Γραμβούσαν ἐχορηγιοποιοῦν ὁμοίως καὶ ὡς τόπον ἐκτελέσεως τῶν Τούρκων, ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄγριοι καὶ ἐτυράνουν ἢ ἔσφαζαν τοὺς Χριστιανούς. Θὰ ἀναφέρω δι' ὀλίγων μίαν τοιαύτην ἐκτέλεσιν. Ὑπῆρξεν εἰς τὸ Ρέθυμνον Τούρκος, φοβερός, ὁ ὁποῖος εἶχε σφάζει πολλὰς οἰκογενεῖας, εἶχεν αἰχμαλωτίσει πολλὰς παρθένους καὶ εἶχεν ἐξιλαμίσει πολλὰ παιδιά. Οἱ ἐν Γραμβούσῃ λοιπὸν ἀπεφάσιον νὰ μεταβῶν ἐκεῖ, νὰ συλλάβουν αὐτὸν καὶ νὰ τὸν φέρουν εἰς τὴν νησίδα πρὸς ἐκτέλεσιν. Ἐοριψαν κλήρους, καὶ ὁ κλήρος ἔπεσεν εἰς τοὺς Νικηφοροαναγνώστην, Μανουσάκην καὶ Βορινόν. Οἱ τρεῖς ἀνεχώρησαν. Ἡ ἐνδυμιοσία των ἦτο τότε ὅπως ἀκριβῶς καὶ τῶν Τούρκων, κόκκινη ζώνη, βράκες, ἄσπρα ποκάμισα μὲ πλατειεὲς μανίκες, ἄσπρα σαρίκια καὶ τὰ ὄπλα των.

Ἐβάδιζον μόνον ἐν καιρῷ νυκτός καὶ τοῦτο, διότι οἱ Τούρκοι τὴν νύκτα δὲν ἐκινούνητο κατ' οὐδένα τρόπον. Ἀμα ἐφθασαν εἰς Ρέθυμνον ἐπληροφορήθησαν τὰ περὶ τοῦ ἀγρίου τούτου Τούρκου, ποῦ ἐκατοικοῦσε, ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ποῖα τὰ συνήθειά του. Ἐμαθον ὅτι κάθε πρωΐ, νύκτα ἀκόμα, βγαίνει ἔξω εἰς ἓνα ἐρείπιον καὶ ἀποπατεῖ, θέτων τὰ ἄρματα του εἰς τὸν τοῖχον καὶ ὅτι ἦτο αἰσθητός. Ἐνέδρευσαν καὶ πράγματι τὸν εἶδον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ χάλασμα, ἀλλὰ μόλις ἐτοιμάζετο ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ, τὸν συνέλαβον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοῦ ἔφραξαν τὸ στόμα δυνατὰ μὲ τὴν καλάμην καὶ τὸν ἔστυρον ὅπου αὐτοὶ ἤθελον. Τὸν ἔκρουσαν εἰς ἓνα σπίτι, ὑποχρεώσαντες αὐτὸν διὰ τῆς μαχαίρας, νὰ μὴ φωνάζῃ καὶ τὴν νύκτα τὸν ἐξεκίνησαν διὰ τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Σιγὰ σιγὰ, πάντοτε τὴν νύκταν βαδίζοντες, μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἐφθασαν εἰς τὴν Γραμβούσαν. Ὁ διηγούμενος τὴν ἱστορίαν πάππος μου ἦτο παρὼν κατὰ τὴν ἀφιξίν των. Συνηθροίσθησαν ὅλα τὰ καπετανάτα καὶ διὰ τουφεκιοβολισμῶν ἐχαιρέτισαν τὴν ἀφιξίν τῶν ἀπεσταλμένων καπεταναίων, μὲ τὴν πολύτιμον λεῖαν των. Τότε λέγει, τὸν ἔδρασαν μὲ δύο

(Συνέχεια εἰς τὴν 36ην σελίδα)

Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Η

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Παραβρέθηκα θεατής σ' έναν αγώνα ενός νέου και των μισοπεθαμένων φαντασμάτων που λέγονται «μαίτρο» ή «επίτιμοι» καθηγητές της άλφα ή βήτα Σχολής Καλών Τεχνών ή Πανεπιστημίου. Θέλω να μιλήσω για την έκθεση ζωγραφικής του νέου ζωγράφου, πούθησε απ' τὸ Παρίσι να υπηρετήσει στρατιώτης, και, με την ευκαιρία τούτη, εξέθεσε πάνω από 120 πίνακες στὸν «Παρνασσό», μέχρι τις 30 π.μ.—τὸν Παπαδόπουλο (Nonda). Οἱ πιὸ πολλοὶ πίνακές του ἦσαν γυμνά, και κάτι παρζιάνες «στὸ φῶς τῶν κεριῶν», ὅπως τις ὀνόμαζε. Ἐ, λοιπόν, τὰ γυμνά του, εἴτε συνθέσεις σὲ τεράστιες διαστάσεις τῶν 2X4 μέτρων, εἴτε σὲ μικρὲς γυμνὲς γυναῖκες, τόσο κέντρισαν τὴ «σεμνοτυφία» τῶν «καθιερωμένων» μαίτρο, πὸν στὸ τέλος ὁ πρόεδρος τοῦ «Παρνασσού» κ. Καραβίας ἀπαίτησε τὰ καλυφθῶν τὰ γυμνά κι' ὁ Παπαδόπουλος, πὸν δὲν τοῦ πήγαινε νὰ καταστρέψει ἢ ν' ἀφαιρέσει τὴν αἰσθητικὴ τους μ' ἄλλον τρόπο, κάρφωσε ἀπὸ ἓνα φύλλο... συκῆς σὲ κάθε ἀπόκρυφο μέλος ἀντροίχειο ἢ γυναικεῖο. Πόσο γελάσαμε μὲ τούτῃ τὴ νοοτροπία τῶν μαίτρο και τῶν σεμνοτύφων (γιατὶ τοὺς δευτέρους, οἱ δόκιμοὶ ζωγράφοι μας κι' οἱ τεχνοκρίτες μας τοὺς ἐσσήκωσαν κι' ἄρχισαν νὰ γαβγίζουν). Ζωγράφοι σὰν τὸν κ. Γιαννακόπουλο, μᾶς μίλησαν μὲ ἀπέχθεια γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Nonda. Κι' ἀκούσαμε νὰ χαρακτηρίζει τὰ ἔργα του ὡς «χυδα ὄητες». Τοῦ παρατηρήσαμε μὲ κάποια εὐγένεια, πὸς «χυδαῖο» δὲν ὑπάρχει στὴν Τέχνη...

Ὅσο, φίλε μου, τοῦ Παπαδόπουλου ὁ πίνακας εἶνε δημιουργία—θεο κι' ἄν ποῦν. Τὰ γυμνά του συμπλέγματα («Ὑμνος στὸ Παρίσι», «πάθη», «Ὑμνος στὰ νιάτα», «Πόθος», «Κοινωνικὸ ψεῦδος», «ὁ Διάβολος κι' ὁ Ἐρωτας») ἦσαν ἐκρηκτικὰ, μ' ἄδρα περιγράμματα, μὲ ξαφνικὲς κι' ἀπίθανες ἀποχρώσεις, πινελιὲς τολμηρὲς κι' ἔννοιες συμβολικὲς βαθύτερες. Οἱ ἀπλὲς γυμνὲς γυναῖκες του, ξάφνιζαν γιὰ τις στάσεις τῆς τέλειαις ἐξάντλησης ἢ ἐγκαταλείψεως τοὺς μετὰ τὴν ἠδονὴ πὸν τις συντάραξε, —ἀλλ' ἀπ' ὅλα, τὸ πιὸ δυνατὸ του θέλημα ἦσαν τὰ πιὸ ἀπίθανα χρώματα πὸν σὲ ξάφνιαζαν.

Οἱ «Γυναῖκες του μὲ τὸ φῶς τῶν κεριῶν», πὸν πλάι στὴν κορνίζα ἔκαιγε ἓνα ἀληθινὸ σπαρμασέτο, ἦσαν κάτι μορφὲς πὸν δὲν τολμοῦσαν νὰ κοιτάξουν κατὰματα, ὅταν σβυσοῦσαν τὰ φῶτα κι' ἐφωτίζονταν μόνο ἀπ' τὰ κεριά. Κάθε μορφὴ συνοψιζόταν σ' ἓνα ζευγάρι μάτια ποτὲ ὀλοκάθαρα, πάντα συγνεφρασμένα ἀπὸ μιὰ σκιὰ ἐνοῦ πλατύγυρου καπέλλου, μιᾶς μουντῆς σκιᾶς, ἐνοῦ μισόφωτου, —ἔτσι πὸν κάθε ζευγάρι μάτια σοῦδειχνε ἓνα διαφορετικὸ ἐσώψυχο περιεχόμενο, ἓνα διαφορετικὸ πόθο, ἓνα ὄνειρο, ἓνα μυστήριον ἀνεξήγητο και διαφορετικὸ γιὰ τὴν κάθε μιὰ!...

Ἄλλ' ὁ φθόνος τῶν «καθιερωμένων» λέρωσε (δηλ. τόλμησε νὰ λερώσει) τὴν ἀξία τοῦ νέου ζωγράφου. Ὅμως, χιλιάδες λαοὶ ἔτρεξε κι' ἐπισκέφτηκε τὴν έκθεση. Ὅσες, μῆτε στὴν ἀσημαντὴ «Πανελλ. Καλλιτ. Ἐκθεση» τοῦ Ζαπτείου. Και τὰ φύλλα συκῆς... ἔπεσαν, και ἔρραναν τὰ πτόματά τους!...

Θὰ σοῦ μιλοῦσα γιὰ τὰ τοπεῖα του, πὸν κυριολεκτικὰ ἀνάπνεαν και κινιούνταν, γιὰ τὰ σπῆτια του πὸν μοιάζανε νᾶνε γιομάτα ζωῆ, ψυχῆ, ἔτσι ἀνάερα ὅπως στέκονταν στὰ λάδια του ἢ στὶς ἀκουαρέλλες του. Μά, δὲν πρόκειται γιὰ τεχνοκρῆτικὸ σημεῖωμα, (μπορεῖς, βέβαια, νὰ τὸ μεταχειριστῆς ἀκόμα και σὰν τέτοιο στὴ στήλη σου) μὰ πρόκειται γιὰ νὰ σοῦ δείξω πὸσο οἱ «καθιερωμένοι» μᾶς, πολυ—καθιερωθῆκανε στὸ... σβέροκο!... Μάχη, λοιπόν, ἀγώνας!...

Τὸ ἴδιο κάμανε και στὸν Σωκρ. Καραντινὸ και τὸν Χατζηκυριάκο—Γκίκα, γιὰ τις «Νεφέλλες» τοῦ Ἀριστοφάνη στὸ Παρίσι. Ἴσως σοῦ μιλήσω σ' ἄλλο γράμμα μου ἂν δὲν τὸ βρῶ περιττό, μὰ και θὰ σ' ἔπεισα και σένα και ὅλους τοὺς νέους φίλους μου αὐτοῦ πὸν ἀνάλαβαν τὴν καινούργια σταυροφορία τους, πὸς ἦρθε ἡ ὥρα νὰ τρομάξουμε πῶς τὰ φαντάσματα....

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΖΑΔΕΣ

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἐπιστολὴ 1-6-1952)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

“ΓΙΑ ΛΙΓὴ ΑΓΑΠΗ,

Ὁ πραγματικὸς τίτλος τοῦ ἔργου αὐτοῦ, πὸν παίχτηκε στὸ «Τιτάνια» εἶναι «Τὸ σπῆτι πάνω στὸ λόφο τοῦ τηλεγραφείου». Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου θυμίζει κάπως τὴ γνωστὴ ταινία «Ρεβέκκα». Διατηρεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ μὲ τὴ πλοκὴ, ἀλλὰ σὲ βαθμὸ μικρότερο ἀπὸ τὴ «Ρεβέκκα». Τὸ ἔργο ἔχει ἀρκετὲς σκηνὲς καλὲς, μὰ στὶς γενικὲς του γραμμὲς δὲν ξεφύγει ἀπὸ τὴ γνωστὴ φόρμα τῶν Ἀμερικανικῶν ταινιῶν. Οἱ χαρακτῆρες δὲν εἶναι τόσο ἐντονοὶ και παραστατικοὶ ὅσο θὰ χρειαζόταν ἡ ὑπόθεσις. Ἴσως σ' αὐτὸ νὰ ἐπιδρᾷ και τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ δὲν ἦταν κατὰλληλοι γιὰ τὸ ρόλο πὸν παίζουν. Γενικώτερα τὸ ἔργο ὅπως παρουσιάζεται, μὲ ὀρισμένους ἠθοποιοὺς φανερὰ ἔξω ἀπὸ τὸν ρόλο των, μὲ τὸ εὐχάριστο μᾶλλον τέλος και μὲ κάποια προσπάθεια γιὰ νὰ συγκινηθῇ ὁ θεατῆς, ἀλευθύνεται στὸ συναισθηματισμὸ και σ' αὐτὸν κυρίως στηρίζεται γιὰ νὰ κινήσει τις ἀτέλειές του. Παρ' ὅλες ὁμως αὐτὲς τις ἐλλείψεις του δὲν παύει νὰ εἶναι ἓνα καλὸ ἔργο Ἀμερικανικῆς ὁμως νοοτροπίας πὸν σκοπὸ ἔχει ὄχι βέβαια ν' ἀναπτύξῃ ἓνα κοινὸ, ἀλλὰ νὰ δώσει σ' αὐτὸ τὸ κοινὸ μὴ συγκίνησι, ἴσως και μιὰ ἀγωνία πὸν διαρκοῦν ὅσο και ἡ προβολὴ τῆς ταινίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὰ σπουδαιότερα πνευματικά νέα τῶν ἡμερῶν πού πέρασαν

Ἔστερ' ἀπὸ τῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ καινούριου Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῶν Χανίων «Οἱ φίλοι τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν», γίνηκε στὶς 18-6-1952 ἐκλογή προεδρείου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς εἶναι: Ἰδ. Παπαρηγοράκης Πρόεδρος, Πέτρος Χατζιδάκης Γραμματεὺς, Ἀλέξ. Δρουδάκης Ταμίας, καὶ Ἀγλαΐα Κυρμιζάνη καὶ Μιχ. Βλαζάκης μέλη. Τὴν ἴδρουν τοῦ Συλλόγου καὶ τὴν ἐκλογή τοῦ προεδρείου χαιρετοῦμε μὲ χαρὰ καὶ ἐμπιστοσύνη. Ἐλπίζομε πὺς ὁ Σύλλογος θὰ συμβάλῃ ἀποτελεσματικὰ στὴ πνευματικὴ πρόοδο τοῦ τόπου μας. Ὅπως πληροφοροῦμαστε ὁ Σύλλογος ἐτοιμάζει ἐκδρομὴν στὴν ἀρχαία πόλιν τοῦ Ἀποκόρωνα «Ἀπτερα» μὲ συμμετοχὴ σ' αὐτὴν ὅσων ἐπιθυμοῦν, ἀνεξάρτητα ἀν εἶναι μέλη. Στους ἐκδρομῆς θὰ γίνῃ σχετικὴ ὁμιλία γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας αὐτῆς πόλεως.

—Τὸ «Ἐθνικὸ Βραβεῖο τῶν Γραμμάτων» τῆς Γαλλίας ἀπονεμήθηκε στὸ συγγραφεὶ Βαλερὺ Λαρμπώ.

—Ἡ Ἐταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν διοργανώνει στὸ τέλος Ἰουνίου πε θήμερον ἐπιστημονικὴν θρησκευτικὴν ἐκδρομὴν εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἀποκαλύψεως Πάμμον.

—Στὴν Ἀθήνα ἔγινε ἡ δοκιμαστικὴ προβολὴ γιὰ κριτικούς, καλλιτέχνες καὶ δημοσιογράφους τῆς καινούριας ἑλληνικῆς ταινίας «Μαύρη γῆ». Ἡ ὑπόθεσις τῆς ταινίας εἶναι ἕνας ἔρωτας. Ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἀπλὴ καὶ ξετυλίγεται ἀνάμεσα στους συμριδοφόρους στὴν Ἀλεξάνδρην ἢς Νάξου.

—Ἡ διάσημη Ἑλληνίδα κοντράλτο Ἐλενα Νικολαΐδην βρίσκεται στὴν Αὐστραλία ὅπου θὰ τραγουδήσῃ σὲ σειρά κοντσέρτων πού θὰ τῆς ὀργανώσῃ ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς. Στὴν Αὐστραλία θὰ μείνῃ ἕνα μῆνα ἢ κ. Νικολαΐδην καὶ ἔστερα θ' ἀναχωρήσῃ γιὰ τὴν Εὐρώπην, γιὰ ἐμφανίσεις σὲ μεγάλες πρωτεύουσες μέχρι τὸ Φθινόπωρον, πού ξαναρχίζει ἡ καλλιτεχνικὴ ζωὴ τῆς Ἀμερικῆς.

—Σύμφωνα μὲ μιὰ πληροφορία ἡ Κατίνα Πα-

ξινοῦ θ' ἀναχωρήσῃ σύντομα γιὰ τὴν Αἴγυπτον, γιὰ νὰ πάρῃ μέρος στὸ γύρισμα ταινίας τῆς «Κολούμπια», μὲ θέμα ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Τὸ φιλμ θὰ γυριστῇ ἐκεῖ τὸ καλοκαίρι μὲ τὴ συμμετοχὴ καὶ ἄλλων διασημῶν ἠθοποιῶν, θάξῃ δὲ τὸ τίτλον «Ἱστορίες τοῦ Καίρου».

—Ὁ γνωστὸς σύνδεσμος ἐκδρομῶν «Φυσιολάτρης» ὀργάνωσε στὶς 18—6—1952 μνημόσυνον γιὰ τὸν Καμπούργουλον τὸν φυσιολάτρην συγγραφεὶ καὶ Ἱστορικό.

—Ἔστερ' ἀπὸ συμφωνία ἀπεφασίσθη τὸ ταξίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου γιὰ τὸν Νοέμβριον, στὴν Ἀμερικὴν. Στὴ Νέα Ὑόρκη θὰ δώσῃ μόνον 15 παραστάσεις. Ἀν ἀποκλεισθῇ ὅμως νὰ περιοδύσῃ καὶ σ' ἄλλες πολλὰς ὅπως τὸ Σικάγο, τὴ Φιλαδέλφεια κλπ. Τὸ Ἐθνικὸ μας Θέατρο πού μεταβαίνει στὴν Ἀμερικὴ ἔστερα ἀπὸ πρόσκλησι τῆς Ὀργανώσεως «Ἀμερικανικῶν Θεάτρων καὶ Ἀκαδημίας» θὰ παρουσιάσῃ τὶς τραγωδίαι τοῦ Σοφοκλῆ «Ἡλέκτρα» καὶ «Οἰδίπους τύραννος» μὲ πρωταγωνιστὰς τὴν Κατίνα Παξινοῦ καὶ τὸν Ἀλέκο Μινωτῆ.

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 34)

χονδρὰ σχοινιά, τὸ ἕνα ἀπὸ τὴν δεξιὰν καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν καὶ τὸν ἔδεσαν εἰς μίαν πλατεῖαν, μὲ τεντωμένα τὰ σχοινιά.

Ἐνας τελάλης, εὐαγγελινὸς καλούμενος, ἐκήρυξεν διὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ χορήγησις εἰς αὐτὸν τροφῆς καὶ ὕδατος. Τὸ μέτρον ἦτο ἀπάνθρωπον. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὸν ἀφήσαν ἐπὶ 7—8 ἡμέρας ἐν μέσῳ τῶν καυστικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ ὁ ἄνθρωπος περιῆλθεν εἰς μαγίαν. Ὁ πάππος μου λέγει ὅτι τὰ παιδιὰ, τοῦ ἐπέταξαν ἀνθρώπινα κόπρανα καὶ ἐκείνος τὰ ἤρωσε καὶ τὰ κατεβρόχθισε, διότι νὰ χέρια του ἦσαν ἐλεύθερα ἀπὸ τοὺς ἀγκῶνας καὶ κάτω. Ἐπειτα τὸν πῆραν 10 ἄνδρες ἀπὸ τὸ ἕνα σχοινί, 10 ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ τεντώνοντας αὐτὰ ἐβάδιζον ἕως ὅτου ἔφθασαν εἰς ἕνα τρομερὸν κρημνόν, τὸν ὅποιον γνωρίζουν οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν νησίδα. Ὅλοι μαζί καὶ οἱ 20 ἄνδρες, ταλαντεύσαντες αὐτὸν 2—3 φορὰς τὸν ἐπέταξαν μὲ μεγάλην δύναμιν πρὸς τὰ κάτω, μαζί μὲ τὰ σχοινιά καὶ οὕτω εὗρεν τὸν θάνατον κάτω, ἀπὸ τὴν ἀγριεμένην θάλασσαν.

ΓΡΗΓ. ΓΕΩΡΓΟΥΔΑΚΙΣ Ἱατρος

(Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον Αὐτοβιογραφίαν μου).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Ι. Μουρέλλον: Εὐχαριστοῦμε θερμὰ. Περιμένομε τὴν πολύτιμην συνεργασίαν σας.—κ. Δημ. Ζαδέν: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια. Τὸ ποίημα δημοσιεύεται σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος, ἡ μελέτη θὰ δημοσιευθῇ στὸ ἐπόμενο. Τὰ τεύχη τῆς Ἀνέμης σὰς ταχυδρομήσαμε. Ἐλπίζομε καὶ σ' ἄλλη συνεργασία σας.—κ. Σπ. Λαδάκη: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια. Περιμένομε τὴν συνεργασίαν πού μᾶς γράφετε.—κ. Γ. Μαργακουδάκη: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸν ἐνθουσιασμόν σας, Δημοσιεύομε τὸ ποίημα ὁ Σταυρὸς Θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς βοηθήσετε στὴ παρουσίαση λαογραφικοῦ υἱικοῦ.—κ. Μ. Ζουλίνο: Θὰ δημοσιευθῇ τὸ «ἄς χαροῦμε μαζί» ἴσως καὶ τὸ φίλημα.